

УДК 347.441.4(477)

Анастасія Сергіївна НОВОСАД,

кандидат юридичних наук, доцент

кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Набуття, здійснення цивільних прав супроводжується реалізацією суб'єктивного цивільного права учасниками цивільних правовідносин. Участь осіб у цивільних правовідносинах не виключає їх порушень, тому законодавець у ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) встановив способи захисту цивільних права та інтересів судом. Отже, такими способами є: 1) визнання права; 2) визнання правочину недійсним; 3) припинення дії, яка порушує право; 4) відновлення становища, яке існувало до порушення; 5) примусове виконання обов'язку в натурі; 6) зміна правовідношення; 7) припинення правовідношення; 8) відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; 9) відшкодування моральної (немайнової) шкоди; 10) визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб.

Визнання права як спосіб захисту цивільних прав застосовується у випадку, коли наявний спір про право як таке, тобто право, що належить конкретній особі не визнається іншою особою або у разі відсутності правостановлюючих документів, що засвідчують приналежність об'єкта права особі. Можна говорити про те, що такий спосіб захисту цивільних прав застосовується у випадку, коли безпосереднього порушення права не відбувається, воно не визнається іншими учасниками цивільних відносин. Наприклад, при втраті правостановлюючих документів на нерухоме майно (квартири), особа має звернутися до суду з позовною заявою про визнання права власності на таке майно.

Такий спосіб захисту цивільного права як визнання правочину недійсним передбачає відновлення порушеного права суб'єктів цивільних відносин, яке існувало до моменту укладання такого правочину.

Припинення дії, яка порушує право. Сутність цього способу захисту цивільних прав полягає у можливості вимагати від особи, яка неналежним чином виконує зобов'язання або інші дії неправового характеру, припинення порушення суб'єктивного права учасників цивільних правовідносин. Як правило, такий спосіб захисту цивільних

прав застосовується при триваючому порушенні і при цьому особа, яка виступає потерпілою стороною, такого права не позбавляється повністю, а лише потерпає від неналежної реалізації свого права.

Відновлення становища, яке існувало до порушення передбачає застосування реституції, тобто повернення у первісний стан положення, що існувало раніше.

Примусове виконання обов'язку в натурі як спосіб захисту цивільного права означає, що зобов'язана особа має виконати чітку визначену дію, що становить предмет зобов'язання на користь особи, суб'єктивні права якої були порушені.

Зміна та припинення правовідношення є самостійним способом захисту цивільних права, але поряд з цим може використовуватися одночасно з іншими способами захисту. Найчастіше зміна та припинення правовідношення реалізується в юрисдикційному порядку, але не виключається і застосування неюрисдикційної форми захисту, коли, наприклад, особа, яка є стороною у договорі може самостійно, не звертаючись до суду чи інших державних органів, вимагати припинення договору достроково, якщо інша сторона, дійсно виконує свої зобов'язання неналежним чином.

Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди, так само може застосовуватися і самостійно, і поряд з іншими способами у договірних і недоговірних зобов'язаннях. Відповідно до ч. 2 ст. 22 ЦК України збитками визнають втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

Відшкодування моральної (немайнової) шкоди полягає у покладанні на порушника обов'язку відшкодувати заподіянні моральні страждання у матеріальній формі, тобто виплата грошової компенсації або надання певного майна.

Визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб характеризується тим, що чітко зазначений суб'єкт порушення суб'єктивного цивільного права, але при цьому є певна особливість, що такі спори не є суто цивільно-правовими, а розглядаються в порядку адміністративного судочинства.

Висновок. Слід зазначити, що законодавець встановив достатньо широкий перелік способів захисту цивільних прав та інтересів, що цілком відповідає формуванню правової держави, де людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю.

Список бібліографічних посилань

1. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 30.10.2017).

2. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України : у 2 т. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. 5-те вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1120 с.

Одержано 31.10.2017

УДК 336.2

Олександр Васильович ПАБАТ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗОВНІШНІ ТА ВНУТРІШНЬОСИСТЕМНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗВ'ЯЗКИ ЕЛЕМЕНТІВ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Співвідношення між різними факторами, явищами, подіями тощо засновані на взаємозалежності і взаємообумовленості називається зв'язком [1]. В нашому випадку зв'язками є відношення між загальнодержавними та місцевими податками і зборами.

Організаційно-правові зв'язки елементів податкової системи України це форма взаємозалежності з відповідною правовою основою, яка визначає характер відносин між всіма видами загальнодержавних та місцевих податків і зборів, вплив на інших елементів системи при створенні, зміні, скасуванні податків і зборів тощо.

Формування податкової системи України відбувається через комбінуванню податків, що сплачуються в державі. Законодавець формує податкову систему виходячи з потреб держави та органів місцевого самоврядування щодо фінансового наповнення відповідних бюджетів. Таким чином податки взаємно доповнюють один одного для виходу на певний рівень наповнення бюджету. Визначена в Податковому кодексі України податкова система є не про сукупність податків, а саме система, оскільки між окремими елементами (податками) формуються організаційно-правові зв'язки, що характеризуються сумісністю, взаємною узгодженістю, відповідністю.

Внутрішньо-системні організаційно-правові зв'язки елементів податкової системи України складаються безпосередньо між окремим податками і зборами. Зокрема, це пов'язано з тим, що податки складали переважну більшість доходів кожного бюджету України, і при зміні будь-якого податку змінюється доходна частина бюджету.